

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Quartvm. Cur huis Ordini nomen Societatis Iesv.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

summam sapientiam & bonitatem Dei creatoris nostri esse, quæ conseruatura est, gubernatura, atque promotura in suo sancto seruitio hanc minimam Societatem IESV, vt illam dignata est inchoare.

Quid verò illa tam illustris, totaque miraculum, Ignatij adhuc iuuenis & caelestium rerum rudis, & militariter ferocis, conuersio, gladiique & balthai cum scipione & sacco permutatio? quid illa species CHRISTI ferentis crucem, suumque Romæ patrociniū pollicentis, precanti oblata, dum Ordinis sui approbationem procuraturus peteret Romam? an hæc non euincunt, opus quod moliebatur Ignatius, Dei fuisse, non hominis? Quid illa Bartholomæi Guidiccioni Cardinalis subita mutatio, quæ illum ex Ignatij aduersario repente in patronum vertit, tamen contra nouos Ordines, Collegarum omnium animos & suum obfirmauerat? Non fuit hæc iudicij humani inconstantia, sed vis occulta diuini imperij, humanam pertinaciam frustra renitentem expugnantis, cui facile est, vt voluntatis suæ obstacula dificiat, ipsam quoque contumaciam frangere.

Argumenta denique Societatis à Deo, non ab homine, originem trahentis sunt, approbatio eius & confirmatio à tot Pontificibus renouata, & aliis semper atque aliis diplomatis stabilita; tot hominum doctrinā & genere illustrium, qui Societatem amplexi sunt, incredibilis virtus & constantia; tantum eius tam breui tempore augmentum, per tot aduersariorum impetus crescentis, imò ab illis vires capientis, nec nisi obiectâ omnibus patientiâ pugnantis; profectus denique ad fidei, pietatis ac religionis incrementum tantus, vt, si luctuosum videatur aliquot populos per hæresim ab Ecclesiâ reuulsos defecisse, non minus iucundum sit tot nouas gentes ad CHRISTVM per Societatem adductas. Non hæc Ignatij, non Sociorum eius fuit industria, quia mortalem imbecillitatem excedit. vis est Numinis, Societatem suam esse opus probantis: cui animos sufficit & vires, vt quod ipse vult, illa nihil cunctetur agredi; quod ipse facit, facere illa videatur. quæ donec, vt cœpit, origini suæ hærens laborabit, tam diu malis humanis altior, caducâ mortalitate robustior, sentiet etiam originis suæ magnitudinem & vires.

CAPVT QVARTVM.

Cur huic Ordini nomen Societatis IESV.

VErè cæca est inuidia, quæ non discernit in quid impetum faciat, modò in eum quem odit, rabiem suam effundat. laudem in contumeliam vertere, honestum probro, virtutem crimini dare nihil cunctatur. indulgere sibi gaudet, etiamsi aliud furoris pretium non referat quàm maius tormentum sui. Hoc sentit malo suo infelix hæresis, quæ non tantum Societatis homines odiis, calūniis, & vbi vel fucato fictoque religionis aut iustitiæ titulo potuit, etiam gladiis & securibus semper inuasit; sed etiam Societatis nomen omnibus probis & conuictis exagitauit, tamquam ab ipso fastu & superbiâ petitum. quod reuera, vt mox demonstrabimus, ipsa animi submissio excogitauit & reli-

religio. suæ interim superbix haud ægrè ignoscit, quâ supremum rerum iudicium sibi arrogat, & quidquid illi displicet, quamuis sacrum, quamuis sanctum, pari supercilio damnat: & cum verba non potest, animum tamen accusat, & de mente fert sententiam, perinde ac si oculos in cogitationes quoque humanas ita infereret, vt Lynceus ille à Poëtis fingitur parietum septa & arborum truncos visu traiecisse. Sed frustra heretici vt in Societatem, ita in eius nomen stomachantur: cuius splendorem ac lucem dum ægris ab inuidiâ oculis non ferunt, graculorum more Soli nequidquam obstrepentium, vanis tantum clamoribus inanes iras explent; sed quarum pœnas primi ipsi & soli sentiunt. Nam quod depressum volunt, ita infectando magis extollunt; quod obscuratum, magis illustrant. Vt enim non eleganter minus quam verè testatur D. Hieronymus, hoc ipsum hereticorum odium, signum est gloria maioris eius quem odio prosequuntur ac detestantur. Neque immeritò ita iudicat vir sanctus. vt enim à malis laudari infamia, ita ab iisdem carpi ac lacerari gloria est; damnari ac diris deuoueri, quidam virtutis de improbitate ac malitiâ triumphus. Itaque illorum hinc conuitia refellere non est animus. ipsi illa fati damnant, dum quod culpant, ambiunt; nobisque ridendi magis, quam confutandi materiam præbent. Nimirum hoc sibi nomen (quis credat?) sumpsissent, si tantum id illis venisset in mentem: occupatum enim illud à Societate, Societati extorquere sunt conati, vt saltem nomine pietatem præferrent, quâ videbant doctrinam suam & mores destitui.

In oppido Thuringiæ Mulhusio (vt referunt Annales Collegij nostri Heyligenstadiensis) Lutheranus verbi minister scripto edito asseruit, se reliquosque Lutheranos veros esse Iesuitas; non verò illos, qui ab Ignatio Loyolâ dicentur orti: quos acerrimè perstringens, mirificè sibi aliisque Lutheranis de nouo hoc nomine gratulabatur. Sed notata est à sapientibus hereticorum leuitas, quòd, cum variis se antè nominibus appellassent, ad extremum nomen nostrum, quod antè probris profciderant, vt honorificum sibi vendicarent. Neque aliud præmium ex illâ tam subtili nominis nostri inuasionem retulerunt, quam duplicatam ignominiam: cum & laudi putabant sibi fore, quod nobis tamquam superbum exprobrauerant; & quidquid in Iesuitas antè euouerant, id omne in nouos illos Iesuitas aptissimè quadraret. Sed missos faciamus hereticos, quorum tela inexpugnabili hoc scuto repulsa suos tantum feriunt ac lædunt auctores.

Non negamus tamen, nomen hoc quibusdam etiam Orthodoxis nouum esse visum; sed hi admirationem suam verterunt in laudem, vbi facti causas intellexerunt, quas hinc visum est referre. In confesso est, Ordinum Religiosorum, vt varij ac diuersi sunt, ita nomen varium ac diuersum esse. Neque enim eadem omnium est origo. Alij ab Instituti sui primis Auctoribus, alij à loco, alij à præcipuo quod exercent munere, alij à certâ virtute, alij denique à Cælitibus, in quorum tutelâ cupiebant esse, Ordinum suorum nomina deriuarunt. Rectè omnes, nec sine grauibus causis. Neque verò negligenter quæsitum est ac deliberatum à primis Patribus nostris de nomine, quo recens hæc appellare-

*Societatem
frustrâ hæ-
retici ca-
lumnian-
tur.*

*S. Hieron.
Ep. 80. ad
August.*

*An. Christi
1583.*

*Cur Socie-
tas IESV
dicta.*

tur familia. cùm autem disceptando, vt fit, alius aliud censeret, S. P. Ignatius hoc ab eis suo velut iure postulauit, vt noui huius cœtus nomen suo permitterent arbitrio. Triplex potissimum causa illum, vt hoc peteret, mouit: quatum prima fuit humilitas Christiana. Verebatur enim, ne, si communi deliberationi nominis arbitrium permitteret, Socij, pro suo in Parentem optimum amore, nascentem hunc cœtum Ordinem Ignatij aut Ignatianum appellarent, nonnullas Religiosorum familias imitati, quæ ab auctore & duce suo vocabulum laudabiliter ducunt. quod nullo modo passurus erat Ignatius. Cuius sententiæ suæ doctoribus Apostolis videtur vsus, quorum humilitatem commendat D. Augustinus, quòd eos, quos ad Religionem suam adiunxerant, non Paulianos, non Petrianos, sed Christianos nominauerint. Quamquam, si rectè velimus æstimare, ab Auctore suo Societas nomen accepit. Cùm enim in hac condendâ nihil sibi, sed omnia Deo tribueret Ignatius, CHRISTVM quæ IESVM verum ac primum eius esse auctorem pronuntiaret; solertissimè perfecit, vt, quod in Philosophis, in Religione Christianâ, in Religiosis Ordinibus vsitatum est, & Auctoris sui nomen Religio ferret; nec tamen Ignatij nomen, quod latere cupiebat, audiretur.

S. August. in
Psal. 44.

Quoad vocem SOCIETAS, ne hæc quidem ab Ignatio primum est vsurpata, etiam ad Religiosorum Ordinem denotandum. D. Augustinus, vir supra omnem censuram, postquam recitasset verba S. Lucae primos Christianos describentis; Religiosos suos alloquens, *Nestra*, inquit, *societati testimonium perhibet lectio, quam audistis*. Beatus item Isidorus Hispalensis, & Leo X. summus Pontifex alijs Religiosorum Ordinibus hanc nomenclaturam tribuunt; ita vt in hac voce nulla no- uitas argui possit, multò minùs arrogancia.

S. August. in
Serm. de Vi-
tâ Cleric. ad
pop.

S. Isidor. in
Reg. cap. 4.
Luc. Hisp.
lib. 2. Hist.
Erem. Ca-
mald. c. 14.

Sed altera & potior huius appellationis causa est, ne Societati nomen imponeretur aliud, quàm quod Ignatius diuinitus didicerat: qui, permiffa sibi à Patribus nominis dandi potestate, nihil dubitans, nihil hesitans, pronuntiauit notiam hanc familiam Societatem IESV vocandam, cuius vocabuli species & amor, iam inde ex Manresanis de Regno CHRISTI vexillisque meditationibus, aliisque præclaris mentis illustrationibus, animo eius altissimè infederat. Sed tunc potissimum huius amore nominis est captus, cùm anno prioris sæculi 1538. Petro Fabro & Iacobo Layne comitibus Romam petiit. quippe postremo itineris die, cùm iam mœnibus appropinquaret, in templum desertum orandi causâ deflexit de viâ. ibi vehementius precanti & à sensibus abstracto clarissimâ in luce Deus Pater illi sese per speciem ostendit, IESV Filio gestanti crucem & supplicii lacerato præsentem Ignatium sociosque commendans. Quos IESVS cùm in fidem ac patrocinium promptissimè recepisset, ad Ignatium placido serenoque vultu conuersus, *Ego vobis*, inquit, *Rome propitius ero*. atque id ipsum, vt Maffei est auctor, vel in primis causâ fuit, cur Ignatius confirmatæ postmodum Societati augustissimum IESV nomen indiderit. Addit Petrus Ribadeneira, qui hæc à Iacobo Layne Ignatij comite acceperat, tam altè Ignatij menti nomen IESV fuisse tunc impressum, vt non alio nomine Societatem appellare obfirmatissimo animo decreuerit; asserens vsque eò certum sibi esse Deum

Deum id velle, vt ab eâ mente numquam dimoueri se posse diceret. Quin ab Ignatio testatur se audisse Polancus, cum diceret contra Deum se facturum, neque leue piaculum commissurum, si eâ in re vel tantillum hæsitasset. & quamquam ex eius cœtu non deerant, qui mutationem nominis suaderent, quod iam tum arrogantia nonnulli Societatem infimularent, quæ nomen hoc augustissimum cum omni Christianorum cœtu commune, tamquam suum & proprium vendicaret; Ignatius tamen in sententiâ perstitit, omni asseueratione affirmans, se, quamuis Socij ad vnum omnes, aut quiuus alius cuius sequi consilium nulla peccati lex cogeret, dissentirent; numquam in eorum sententiâ discessurum, nec aliquando commissurum, vt id nomen se superflite mutetur. Quibus autem Ignatij consuetudo ac modestia perspecta erat, ij fat sciebant, numquam illum in affirmandâ sententiâ fuisse tam suum, nec tales vnumquam voces edere consueuisse, nisi cum quæ assereret, superiore quadam luce perspiceret. neque immerito sic Patres iudicabant. Quid enim? illa vaticinatio Ioachimi Abbatis his verbis vrentis, *ipsum Ordinem quem designat IESVS*; illa Archangelæ Panigarolæ, illa Raynoldæ Arnhemienfis prædictio, quibus hic Ordo nondum natus Societas IESV appellabatur, nonne conuincunt, hoc nomen à Deo magis quam ab Ignatio profectum? Scimus, Ignatium quidem metaphoris à militiâ ductis delectatum, multa in hac sacrâ militiâ more quodam rituque militari statuisse, multa militaribus vocabulis sanxiffe: vt cum in Monte Serrato probaturus Deo nouæ rudimenta militiæ, saccum pro thorace induit, totamque noctem equitum more in nouis armis vigilauit ante Dei Genitricis imaginem; cum in libello Exercitiorum inducit Christum Imperatorem mortales omnes sub vexillum suum inuitantem; cum in formulâ Instituti ait, *Quicumque in Societate nostrâ, quam IESV nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare*; cum alibi frequentissimè eiusmodi loquendi formulis vtitur; cum obedientiæ virtutem, summi in militiâ momenti, vult in Societate primam etiam ac principem esse. hinc tamen minimè conficitur, militare illud vocabulum, SOCIETAS, Ignatij fuisse inuentum, non Dei. attemperare enim solet se ingeniis humanis diuina prouidentia; & incitato illo meliora iam capessentium, viuidoque naturæ impetu, quo antè in deteriora ferebantur, postmodum ad virtutem vti. Quippe idem ac semper sibi similis est animus, eandemque vim prodit, siue errori obsequatur, siue veritati. Ita ingentibus illis Pauli animis, quibus aliquando spirauerat minas & cædes, vsus est ad tot gentium salutem. Ita piscatores Apostolos, quibus labor suus etiam erat voluptati, ad aliud piscandi genus pertraxit, cum iussit eos esse *piscatores hominum*. perinde ac si solum illorum laborem esse vellet alium, non aliam voluptatem. Ita & Ignatio se Deus accommodauit, illique suggessit inter cetera etiam nomen militare, quo nuncuparet Ordinem suum; ita vt bel-lator ille animus Deo iam ad alia arma vocanti obsecutus, militiam crederet se non deseruisse, sed permutasse. Huc accedit Pontificum Pauli III. Iulij III. Pij IV. & illo Pontifice Concilij Tridentini, Pij V. Gregorij XIII. Sixti V. Clementis VIII. auctoritas, Ordinem no-

Orlan. lib. 2.
num. 62.

Ioach. Abb.
in Apoc.
par. 1. cap. 3.
fol. 83.

Ignatius à
militiâ vo-
ces libenter
mutauit.

Societatis
IESV no-
men Pon-
tifices pro-
barunt.

frum non alio nomine quàm Societatem IESV appellantium. Gregorius XIV. cùm quidam hoc nomen, quamuis à Sede Apostolicâ probatum, ausi essent carpere, decernit *nomen Societatis IESV* (verba eius sunt) *quo laudabilis hic Ordo nascens à Sede Apostolicâ nominatus est, & hactenus insignitus, perpetuis futuris temporibus in eâ retinendum esse.* Atque hanc Gregorij Constitutionem Paulus V. luculentè confirmavit. Denique Urbanus VIII. in Apostolicis litteris Canonizationis S. Ignatij, Religionem hanc etiam vocat Societatem IESV. Tot igitur Pontifices, quos Numen interpretes suos esse voluit, hoc nomen dum vsurpant, quodammodò confecerant, nec minùs videntur ad originem humanâ maiorem referre, quàm Ordinem, cuius est nomen.

Quid efficiat nomen Societatis IESV.

Ad extremum spectavit in hoc nomine S. P. N. posteritatis suæ ingentem quamdam utilitatem: prævidebat enim haud dubiè quantam apud illos vim esset habiturum in omni rerum statu ac tempore. ex eo quippe intelligunt qui huic militiæ dant nomen, non in cœtum Ignatij, neque ad solitudinem & umbram, sed in Filij Dei peculiarem quamdam societatem ac militiam, ad solem, ad aciem, contra satanam ac vitia se vocari; atque ad vrgendum illud opus, quo nullum Deo acceptius, nullum homine dignius, propter quod IESV ipse vita omnium voluit mori. Sub augustissimis illis signis, nomine IESV & Cruce, militandum; illa omnibus inferenda Regnis, omnibus terris. Auspice ac duce IESV nihil non pro gloriâ eius audendum, nihil detrectandum: ardua pro expeditis, acerba pro iucundis, dura pro mollibus ducenda: vincula pro libertate, pro deliciis tormenta, mortem pro vitâ esse habendam; illi pugnandum, vincendum, moriendum. Neque enim recusandam militiam pugnam, cuius maximam molem & pericula Dux in primâ acie fortissimè dimicans capite suo excepit, imò in quâ se vitamque suam deuouit, vt vitam militum seruaret. Talibus profectò exemplis segnes acerrimè stimulari, degeneres argui. Nimirum animos militum Dux habet in suo: cuius, si generosus sit, vel nomen audientibus militibus animi deesse non possunt: ipsa quoque ignauia ad eiusmodi Ducis nomen sese erigit, deque imbelli ac meticulosâ fit audens, & laboris ac periculorum auida. Itaque hanc professi militiam nominari non possunt, quin simul virtutis admoneantur: sola enim nominis commemoratio semper obiicit animo illum à quo id habent, nec ab eius virtute patitur oculos dimoueri. Vrget, incitat perennibus stimulis, vt tam Augusto titulo respondeant; præsertim cùm quàm facilis pugnandi labor, tam certa sit victoria vincere volentibus, teste D. Hieronymo, qui expertus est, quàm sit pronum huius Ducis auspiciis hostem debellare. Nos, inquit, filij sub IESV Duce venimus. Nunc ipse IESVS Dux noster gladium tenet, & semper nos præcedit, & pugnat pro nobis, & vincit aduersarios. Cammus sacerdotalibus tubis, & circumimus Iericho, hoc est istum mundum, & cadunt muri eius, & victores existimus. Gratias ergo agamus Duci nostro IESV: illo enim Duce, illo pugnante, nos vincimus.

S. Hieron.
in Psal. 76.

Hæc & multò plura præuidens S. Ignatius, simul intelligebat nullam iure metuendam arrogantæ notam, cùm grati animi ac religiosi sit, seu beneficia Dei singularia, seu professionem peculiaris obsequij,

quij, quamuis communi nomine significare. nec in aliorum iniuriam cedit, tamen illis idem nomen conueniat. Cui enim aliorum Discipulorum fecit iniuriam Ioannes Apostolus, cum Discipulum illum, quem diligebat IESVS, sese nominauit? cui Paulus, cum sese Doctorem Gentium ac Magistrum? Quid? ipsum nomen Religionis, quod Christianorum commune est omnium, nonne attributum iam est Ordinibus qui diuino se cultui dedicarunt adiectâ Religione votorum? Ita alij Cœtus, vel à Sanctissimâ TRINITATE, vel à Sancto SPIRITV, vel à CHRISTO, sine vllâ inuidiâ nomen adsciuerunt. Ita S. Dominicus, sine Episcoporum offensione (ad quos propriè diuini verbi prædicatio pertinet) Ordini suo Prædicatorum nomen imposuit. Ergo neque Societati, cum eam ab æterno Patre Filius IESVS in fidem tutelamque receperit, & ipsa vitam Saluatoris in iuuandis ad salutem hominibus sibi proposuerit cum diuinâ gratiâ peculiari studio sequendam, verti vitio debet, si id quod suscepit, nomine ipso præ se ferat; ac simul felicem sibi vltro necessitatem imponat, præcipuâ curâ atque virtute Ducis sui insigne Crucem amplectendi, quaque ille præiuit, impigrè sequendi; simul cunctis mortalibus præbeat ansam iustè redarguendi eos, si qui in nominis tanti dignitatem peccent: cuius lux & splendor nec minimos in illis nauos latere patitur; sed eos, si qui sint, illicò manifestat, omniumque oculis ingerit: ita vt Societatis huius alumnis ad omnem virtutem sufficere possit & debeat, vel sola nominis sui recordatio. Quamobrem Ignatius, vt erat modestissimus, nolebat suos quidquam è sanctissimo illo nomine nisi incitamentum virtutis assumere: solebatque hanc Societatem minimam appellare, vt ostenderet, alios Religiosorum Cœtus non modò reipsâ esse, quamuis nomen haud usurpent, Societates IESV; sed etiam nostros ita de se, deque aliis sentire debere, vt sese omnium minimos esse dicant ac sentiant.

*Nomen
aliis com-
mune, sapè
vt propriè
assumitur.*

CAPVT QVINTVM.

*Beata Virgo, nutrix, patrona, imò altera velut
auctor Societatis.*

A Mantium inter se studia non tendunt in diuersum; vt idem protinus amet vterque, satis est amor alterius: rapit is secum amici animum & vota, quocumque fertur. Nec enim animos tantum inter se iungit, sed eosdem facit; ita vt nec possint velle contraria, & tamen amare. Vt enim vnica voluntas à se diuelli non potest, nec potest non amare quod amat: ita nec verè inter se amantium affectus dissidere potest, quia vnus, quia idem est. Et hic dulcissimus amoris fructus est, imò ipse amor, idem velle, idem amare. Quid verò mutuo amore coniunctius, quàm IESVS & MARIA? Ergo Societatem quam amat IESVS, amat MARIA. Cui IESVS est propitius, propitia est MARIA. Quam IESVS fouet, tuetur, suam vocat; fouet, tuetur, suam vocat MARIA. Certè cum IESV suo beneficiis in illam certat; & ita quidem, vt, quamuis superare illum benefaciendo non possit, eius ta-

men